

Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü Öğrencilerinin Akılcı Antibiyotik Kullanımı ile İlgili Bilgi, Tutum ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi

Evaluation of Knowledge, Attitude and Practices of Midwifery Department Students of Faculty of Health Sciences About Rational Antibiotic Use

 Sultan Mehtap Büyüker

Uskudar University Vocational School of Health Services, Pharmacy Services, İstanbul, Turkey

ÖZ

Amaç: Bu çalışmada, Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü öğrencilerinin akılcı antibiyotik kullanımına ilişkin bilgi ve uygulamalarını ölçmek ve değerlendirmek amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntemler: Çalışmada katılımcılara antibiyotik kullanımı, antibiyotiğe ulaşma yolları, antibiyotik kullanımına ilişkin tutum ve davranışları, hastalıklar karşısında antibiyotik kullanımları konusunda sorular sorulmuştur. Araştırmada seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi seçilmiştir. Araştırmaya yaşları 18-25 aralığında değişen 145 üniversitesi öğrencisi katılmıştır.

Bulgular: Katılımcıların %55.2'si antibiyotikler hakkında yeterince bilgi sahibi olduğunu düşünmektedir. Bunun yanı sıra katılımcıların %32.4'ü hastalandığı zaman antibiyotik kullanmakta, %35.9 ise bazen kullandığını belirtmektedir. Katılımcılar en çok idrar yolu enfeksiyonunda antibiyotik kullanırken, en az kullanım oranı ise %6.9 ile kas ağrılarında kullanımı olduğu görülmüştür. Katılımcıların %40'ı antibiyotiğe istediği anda ulaşabildiğini ve bu kişilerin %82.8'i eczaneye ulaşmak kolay olduğu için bu şekilde antibiyotiğe ulaştığını belirtmiştir. Katılımcıların %88.3'ü doktor reçetesi olmadan antibiyotik kullanmamaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğu antibiyotik kullanırken alkol kullanmadığını belirtmektedir. Hastalandığında antibiyotik kullanan, kullanmayan ve bazen kullanan kişilerin büyük çoğunluğunun (%86.5-%95.7) antibiyotik kullanımından önce alternatif yöntemlere başvurmaktadır.

Sonuç: Katılımcıların büyük bölümü akılcı antibiyotik kullanımı konusunda yeterli bilgiye sahip olmalarına karşılık akılcı ilaç kullanımı ve akılcı antibiyotik kullanımı konusunda daha fazla eğitim almalarının gerektiği görülmüş ve aynı zamanda büyük bir bölümünün alternatif tedavilerle hastalıkları tedavi etmek istedikleri tespit edilmiştir. Alternatif tedavilerden ne anladıkları ve hangi yöntemleri kullandıklarının araştırılması gerekliliğinin önemi ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Antibiyotik, bilgi, ebelik, ilaç kullanımı, öğrenciler

ABSTRACT

Aim: In this study, it was aimed to measure and evaluate the knowledge and practices of rational antibiotic use of midwifery students of Faculty of Health Sciences.

Material and Methods: In this study, participants were asked about antibiotic use, ways of reaching antibiotics, attitudes and behaviors related to antibiotic use, antibiotic use against diseases. In the research, the appropriate sampling method was chosen among the random sampling methods. A total of 145 university students aged between 18 and 25 years participated in the study.

Results: In our study, 55.2% of the participants think that they have enough information about antibiotics. In addition, 32.4% of the participants stated that they used antibiotics when they got sick and 35.9% stated that they sometimes did. The most frequent use of antibiotics was urinary tract infection and the lowest rate of use was 6.9% in muscle pain. Also, 40% of the participants stated that they were able to reach the antibiotic at any time and 82.8% of them stated that it was easy to reach the pharmacy and thus reached the antibiotic. Moreover, 88.3% of the participants do not use antibiotics without a doctor's prescription. The majority of the participants stated that they did not use alcohol while using antibiotics. The majority of the people (86.5%-95.7%) who use or do not use or sometimes use antibiotics when they get sick resort to alternative methods before antibiotic use.

Conclusion: Although most of the participants had sufficient knowledge about rational drug use, it was seen that they needed to receive more training on rational drug use and rational antibiotic use, and at the same time, it was determined that most of them wanted to treat diseases with alternative treatments. The importance of investigating what they understand from alternative treatments and which methods they use has been revealed.

Keywords: Antibiotic, knowledge, midwifery, drug utilization, students

Geliş tarihi/Received: 11.06.2020

Kabul tarihi/Accepted: 14.07.2020

İletişim:

Sultan Mehtap Büyüker, Uskudar University Vocational School of Health Services, Pharmacy Services, İstanbul, Turkey

e-mail: sultanmehtap.buyuker@uskudar.edu.tr

Tel: +90 5323242153

JAMER 2020;5(2):11-16

GİRİŞ

Gelişmekte olan ülkelerde en önemli sağlık sorunlarından biri akılcı olmayan ilaç kullanımıdır (1,2). Akılcı ilaç kullanımı (AİK); ilaçların hastaların klinik ihtiyaçlarına uygun şekilde, uygun dozlarda, yeterli sürede, kendilerine ve topluma en düşük maliyette alınması olarak tanımlanmaktadır (3,4). Bakteriyel enfeksiyonlar sonucu gelişen hastalıkların tedavisinde ve önlenmesinde çok önemli bir yer tutan antibiyotiklerin akılcı ilaç kullanımı ilkeleri doğrultusunda kullanılması gerekmektedir (5,6).

Antibiyotiklerin doğru endikasyon dışında ve yanlış kullanımları sonucu gelişen en önemli sorunlardan birisi de ilaçlara karşı direnç gelişmesidir. Antibiyotikler gelişmekte olan ülkelerde en çok satılan ilaç grupları arasında yer almaktadır (7). Antibiyotikler bakteriyel enfeksiyonların tedavisinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Özellikle ateşle birlikte seyreden enfeksiyonlarda, septik hastalarda, nötropeni durumunda ve bakteriyel menenjitte, pnömonide kullanımı yüksektir (8-10). Acil olmayan durumlar dışında antibiyotik kullanımının %75'ini üst solunum yolu enfeksiyonu oluşturmaktadır. Antibiyotikler kendi kendine kullanılan ilaçlar arasında üst sıralarda yer almaktadır (11-13). Antibiyotiklerin akılcı bir şekilde kullanılmaması bakteri türlerine direnç gelişmesine, hastalarda istenmeyen etkilerin oluşmasına, hasta ve ülke ekonomisi için gereksiz kayıplara neden olmaktadır (14). Akılcı olmayan ilaç kullanımı sonucu ortaya çıkan bu sorun, ilaçların gelecekte etkinliklerini kaybetmelerine neden olacaktır. Araştırmamızda yaşları 18-25 arasında değişen Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü öğrencilerine akılcı antibiyotik kullanımı konusundaki bilgi düzeylerini ölçmeye yönelik 36 sorudan oluşan anket soruları sorulmuş ve öğrencilerin bu sorulara verdiği yanıtlar değerlendirilerek AAK kullanımı konusunda bilgi düzeyleri ve davranışları değerlendirilmiştir.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Çalışmada katılımcılara antibiyotik kullanımı, antibiyotiğe ulaşma yolları, antibiyotik kullanımına ilişkin tutum ve davranışları, hastalıklar karşısında antibiyotik kullanımları konusunda sorular sorulmuştur. Araştırmada seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi seçilmiştir. Araştırmaya yaşları 18-25 aralığında (20.37±1.26) değişen 145 üniversitesi öğrencisi katılmıştır. Katılımcılar araştırma için gönüllü olan öğrencilerden oluşmaktadır. Bu çalışma için Üsküdar Üniversitesi Girişimsel Olmayan Etik Kurul Başkanlığı'ndan gerekli onay alındı (Tarih: 31.05.2019, Karar No: 61351342-/2019-333) ve çalışma boyunca İnsan Hakları Helsinki Deklarasyonu'na bağlı kalındı.

İstatistiksel Değerlendirme

İstatistiksel analiz, SPSS 22.0 (IBM Corp., Armonk, NY, USA) paket programı kullanılarak yapıldı. Kategorik değişkenler sayı ve yüzde olarak ifade edilmiştir. Sürekli değişkenlerin normal dağılım gösterip göstermediğinin tespiti için Shapiro-Wilks testi ve histogram analizleri yapılmıştır. Tanımlayıcı istatistik olarak ortalama±standart sapma ve ortanca (min.-maks.) kullanılmıştır.

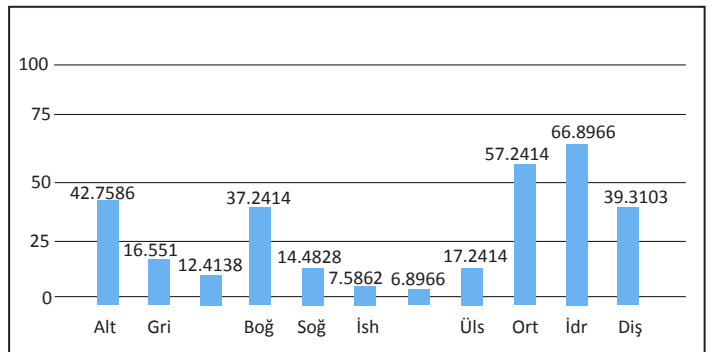
BULGULAR

Katılımcıların %55.2'si antibiyotikler hakkında yeterince bilgi sahibi olduğunu düşünürken %76.6 antibiyotiklerin hangi hastalıklarda kullanıldığını bildiğini belirtmektedir. Bunun yanında katılımcıların %32.4'ü hastalandığı zaman antibiyotik kullanmakta %35.9 ise bazen kullandığını belirtmektedir (Tablo 1).

Tablo 1. Antibiyotik kullanımına ilişkin dağılımlar

Soru No	Anket sorusu	Evet (%)	Hayır (%)	Emin değilim/ Bazen (%)
2	Antibiyotikle ilgili yeterli bilgiye sahip olma durumu	55.2	13.8	31.0
3	Antibiyotiklerin hangi hastalıklarda kullanıldığı konusunda bilgi durumu	76.6	5.5	17.9
4	Hastalık durumunda antibiyotik kullanımı	32.4	31.7	35.9

Katılımcılar en fazla %66.9 ile idrar yolu enfeksiyonunda antibiyotik kullanırken bunu takiben %57.2 ile orta kulak iltihabı ve %42.8 ile ateşli hastalıklar gelmektedir. En az kullanım oranları ise %6.9 ile kas ağrıları, %7.6 ile ishal ve %12.4 ile romatizma rahatsızlıklarında görülmektedir (Şekil 1).

Şekil 1. Antibiyotik kullanım durumlarının dağılımı

Katılımcıların %84.2'si antibiyotik kullanımında doktorun dışında eczacıya danışmaktadır. Katılımcıların %40'ı ise antibiyotiğe her istediği zaman ulaşabilmektedir ve bu kişilerin %82.8'i eczaneye ulaşmak kolay olduğu için bu şekilde antibiyotiğe ulaşmaktadır (Tablo 2).

Katılımcıların %66.9'u hastalıkların antibiyotik kullanarak geçeceğini düşünmekte; %84.8 doktorunda antibiyotik yazması için talepte bulunmamakta; %64.8 hastalandığında muayene olmadan eczaneye gidip ilaç almaktadır ve bu kişilerin %53.2'si ilaç alırken eczacıya danışırken %42.6'sı danışmamaktadır. Katılımcıların %88.3'ü doktor reçete-

si olmadan antibiyotik kullanmamakta; %74.5 daha önce kullandığı antibiyotiği benzer rahatsızlıklarda tekrar kullanmamakta; %89 antibiyotik kullanımında talimatları uygulamakta; %53.1 hastalık belirtileri geçtiğinde antibiyotik bitene kadar kullanıma devam etmekte; %87.6 antibiyotiklerin ürün bilgilerini ve kullanım talimatlarını okumakta; %70.3 ise kullandığı antibiyotiklerin yan etkilerini bilmektedir. Aynı zamanda katılımcıların %70.3'ü antibiyotik aldığı anda eczacı tarafından bilgilendirilmekte; %55.9 antibiyotik kutusu bitene kadar kullanıma devam etmekte ve %94.5 antibiyotik kullanırken alkol kullanmamaktadır (Tablo 3).

Tablo 2. Antibiyotiğe ulaşma ile ilgili sorulara yönelik dağılımlar.

Anket Sorusu	Seçenekler	Yüzde (%)
22. Antibiyotik kullanırken doktor dışında danışılan kişiler	Eczacıya	84.2
	Arkadaşıma	4.1
	Benzer hastalık geçirenlere	11.7
23. Antibiyotiklere ulaşabilme durumu	Evet	40.0
	Hayır	50.3
	Emin değilim/ Bazen	9.7
24. Önceki soruya evet yanıtını verdiyseniz, nasıl ulaşabiliyorsunuz?	Evde her zaman hazır bulundururum	15.5
	Arkadaşımdan isterim	1.7
	Eczaneye ulaşmak kolay, her an alabilirim	82.8

Tablo 3. Antibiyotik kullanımına ilişkin tutum ve davranışlara ait dağılımlar

Anket sorusu	Evet (%)	Hayır (%)	Emin değilim / Bazen (%)
16. Antibiyotik kullanmadan hastalığın geçeceği konusunda düşünce	66.9	5.5	27.6
17. Doktorundan reçeteye antibiyotik yazması için talepte bulunulması durumu	4.8	84.8	10.3
18. Hastalandığınızda muayene olmadan eczaneye gidip ilaç alma durumu	64.8	35.2	0
19. Soruya evet diyenlerin ilaç alırken eczacıya danışıyor olması	53.2	42.6	4.2
20. Doktor reçetesi olmadan antibiyotik kullanma durumu	6.9	88.3	4.8
21. Önceden kullanılan ilaçların tekrar kullanılması durumu	17.2	74.5	8.3
25. Antibiyotiklerin kullanım talimatlarına uyunç	89.0	4.1	6.9
26. Hastalık semptomlarının geçmesi durumunda antibiyotik kullanımına devam etme durumu	53.1	41.4	5.5
27. Kullanılan antibiyotiklerin kısa ürün bilgilerini ve kullanma talimatlarını okunması	87.6	5.5	6.9
28. Aldığınız antibiyotiklerin yan etkilerinin bilinmesi	70.3	13.1	16.6
29. Antibiyotik aldığınızda eczacınız tarafından bilgilendirilme durumu	70.3	16.6	13.1
30. Antibiyotikleri kutuyu bitirene kadar kullanılması durumu	55.9	27.6	16.6
31. Antibiyotik kullanırken alkol kullanımı	2.8	94.5	2.8

Katılımcıların %41.4'ü hastalık ilerlemeden antibiyotik kullanmaya başlarken %58.6 başlanmamaktadır. Katılımcıların %71.7'i antibiyotik kullanımından önce başka ilaçlar denemekte ve iyileşmezse antibiyotik kullanmakta, %79 uzun

süre iyileşmediği durumlarda antibiyotik kullanmakta, %91 antibiyotik kullanımından önce alternatif yollara başvurmaktadır. Ayrıca katılımcıların %46.9'u antibiyotik kullanımını doğru bulmadığı için kullanmamaktadır (Tablo 4).

Tablo 4. Hastalıklar karşısında antibiyotik kullanımına yönelik dağılımlar

Anket sorusu	Evet (%)	Hayır (%)
32. Hastalık başlangıcında antibiyotik tedavisine başlama durumu	41.4	58.6
33. Diğer ilaçlarla tedaviye başladıktan sonra antibiyotik tedavisine başlama durumu.	71.7	28.3
34. Uzun süren hastalık durumlarında antibiyotik kullanma durumu	79.3	20.7
35. Öncelikle alternatif yöntemlere başvurma (Bitki çayları, vitamin desteği vs.)	91.0	9.0
36. Antibiyotik kullanımını doğru bulmama durumu	46.9	53.1

Tablo 5'te hastalandığında antibiyotik kullanma durumu ile antibiyotik kullanırken alkol kullanım durumu ve antibiyotik kullanımdan önce alternatif yöntemlere başvurma durumunun karşılaştırılması yer almaktadır. Hastalandığında antibiyotik kullanan, kullanmaya ve bazen kullanan kişilerin büyük çoğunluğu (%87.2 - %98.1) antibiyotik kullanırken alkol kullanmamaktadır. Yani neredeyse tüm katılımcıların

antibiyotik kullanırken alkol kullanmadığı söylenebilir. Ayrıca hastalandığında antibiyotik kullanan, kullanmaya ve bazen kullanan kişilerin büyük çoğunluğunun (%86.5 - %95.7) antibiyotik kullanımından önce alternatif yöntemlere başvurduğu görülmektedir. Yani kişiler antibiyotik kullansın ya da kullanmasın antibiyotikten önce alternatif yöntemlere başvurmaktadır.

Tablo 5. Antibiyotik kullanırken alkol kullanma durumu ve alternatif yöntemlere başvurma durumunun karşılaştırılması

Anket sorusu	Evet (%)	Hayır (%)	Emin değilim/ Bazen (%)
31. Antibiyotik kullanırken alkol kullanma durumu	6.4	2.2	0.0
	87.2	97.8	98.1
	6.4	0.0	1.9
35. Öncelikle alternatif yöntemlere başvurma durumu	91.5	95.7	86.5
	8.5	4.3	13.5

TARTIŞMA

Antibiyotikler reçeteli satılan ilaçlar grubunda olmasına rağmen bilinçsizce tüketimi yüksek olan bir ilaç grubudur. Bunun en önemli sebebi sağlık ile ilgili eğitim almamış kişilerin enfeksiyon türleri konusunda bilgi sahibi olmaması viral veya bakteriyel enfeksiyonlar arasında farklılıklar olduğunu, her hastalık türüne farklı bakterilerin ya da virüslerin etki edebileceğini bilmemesi son derece normaldir. Bu sebeple diğer birçok ilaç grubu gibi antibiyotikler de bilinçsiz bir şekilde tüketilmektedir. Çalışmamızda katılımcılarımızın mezun olduklarında ciddi bir sağlık eğitimi alan, sağlık ve ilaç kullanımı açısından önemli bir risk grubuna ait olan gebelere ve doğum sonrası laktasyon dönemindeki kadınlara hizmet verecek olan ebeklik bölümü öğrencilerinin AAK konusunda bilgi düzeylerinin, tutum ve davranışlarının ölçülmesi hedeflenmiştir.

Ülkemizde reçetesiz antibiyotik satışına izin verilmemesine rağmen ilaçların farklı yollarla tüketiminin sonucu endikasyonsuz antibiyotik kullanımı ve antibiyotiklerin gereğinin dışında tüketimine bağlı olarak direnç gelişmektedir. Bu konuyla ilgili olarak ülkemizde ve dünyada bir çok çalışma yapılmıştır.

Araştırmamızda Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebeklik Bölümü öğrencilerinin AAK ile ilgili bilgi düzeyleri ölçülmüş ve eğitimlerinde eksik kalan kısımların tespiti sağlanmıştır. Öğrencilerin %55.2'si antibiyotikler ile ilgili yeterli bilgiye sahip olduğunu düşünürken %13'lik bir bölümü hayır cevabını vermiştir. Ayrıca %31'lik bir grup emin olmadığını belirtmiştir. Dahası, %76.6'lık bir öğrenci grubu ise antibiyotiklerin hangi hastalıklarda kullanıldığı konusunda bilgi sahibi olduğunu ifade etmiştir. Çalışmamızda ilk dört soruya verilen cevaplar ebeklik bölümü öğrencilerinin antibiyotik kullanımı ve antibiyotikler hakkında bilgi eksiklerinin olduğunu göstermektedir. Antibiyotikleri hangi hastalıklarda daha çok tercih ettiklerine baktığımızda %66.9 ile idrar yolu enfeksiyonu, %57.2 ile orta kulak iltihabı, %42.8 ateşli hastalıklarda, %39.3 diş ağrısı ve %37.2 ile boğaz ağrısı durumunda tercih ettikleri görülmüştür.

Antibiyotiklerin ülkemizde reçete ile satılması zorunluluğuna karşılık %40'lık bir öğrenci grubu antibiyotiklere her istediğinde ulaşabildiğini belirtmiştir. Antibiyotik kullanımında hekim dışında %84.2'lik bir kısım eczacıya danıştığını %88.3'lük bir kısım ise doktor reçetesi olmadan antibiyotik kullanmadığını ifade etmiştir. Bu durum öğrencilerin büyük bir kısmının endikasyonsuz sağlık danışmanı önerisi olma-

dan antibiyotik kullanımına başvurmadığını göstermektedir. Çalışmamızda AAK'ye yönelik yönetilen sorularda Ebelik Bölümü öğrencilerinin büyük oranda bilgi sahibi olduklarını göstermektedir. Ancak 35. Soruda öğrencilerin %91.5'lik bir bölümü antibiyotik kullanmadan önce alternatif yöntemlere başvurduklarını belirtmişlerdir. Bu alternatif yöntemlerin neler olduğu ayrıca çalışılması gereken bir konu olduğunu düşündürmektedir. Bu alternatif tedavi yöntemleri halk arasında kullanılan bitkisel droglar mı yoksa sadece semptomatik tedavi yapan yan etkilerinin daha az olduğu düşünülen ilaçlarla tedavi yöntemleri mi açığa kavuşturulması gerekmektedir.

Benzer bir çalışmada Pirinççi ve ark. tarafından 2015 yılında yapılmış. Çalışmada bir üniversite hastanesinde AİK durumları araştırılmış. Çalışmanın sonucunda AİK konusunda bilgi eksikliklerinin ve uygulama hatalarının olduğunu tespit etmişler. Bu konudaki bilgi eksikliklerinin kurs, hizmet içi eğitimlerle giderilmesi, bu eğitimlerin kısa süreli değil, sistemli ve uzun süreli olması yönünde görüş birliğine varmışlar. Ayrıca kaynak kitaplarla eğitimlerinin desteklenmesini öngörmüşler (14).

Ünver ve ark. 2017 yılında yaptığı bir çalışmada doktorların antimikrobiyal ilaç kullanımı hakkındaki bilgi düzeyleri araştırılmış ve sonuç olarak hekimlerin antibiyotikler ve hastalıklar ile ilgili güncel bilgileri en sık (%73.7) internette takip ettikleri görülmüş ve olgularda antibiyotik başlama oranı grip ve soğuk algınlığı için sırasıyla %11.9 ve %3.6 olarak düşük, bakteriyel tonsillofarenjitte %89.7 olarak tespit etmişlerdir. Akılcı antibiyotik kullanımına uyum literatürdeki mevcut çalışmalara oranla yüksek olarak bulunsada aşı olma oranı ve hastalara grip aşısı önerme oranlarının düşük olduğunu tespit etmişlerdir (15).

Koçyiğit ve ark. 2019'da yaptıkları bir çalışmada tıp fakültesi öğrencilerinin %75.4'ü en son kullandıkları antibiyotiği doktor reçetesi ile kullandığını belirtmiş. Öğrencilerin %2'sine ise antibiyotiği eczacının verdiği belirtilmiştir. Diğerleri ise kendi kendilerine (arkadaş tavsiyesi, evde bulunan ilaçlardan veya kendi bilgisi) antibiyotik kullanımına başladıklarını ifade etmişlerdir (16). Ürdün'de 2016 yılında Suafian ve ark. yaptığı bir çalışmada üniversite öğrencilerinin reçete dışı antibiyotik kullanma oranları %50'lerde olduğunu tespit etmişlerdir (17,18).

Kukula O'nun 2019 yılında yaptığı bir çalışmada tıp fakültesi öğrencilerinin antibiyotik kullanımı değerlendirilmiş ve ankete katılan öğrencilerin %80.3'ü (n=514) doktor reçetesi ile antibiyotik kullandıklarını belirtmişler. Ancak çalışmaya katılan öğrencilerin %34.6'sı (n=222) ilaçlarını bitene kadar

kullandıklarını, %37.8'i (n=248) şikayetleri azalınca kadar kullandıklarını ve %26.2'si (n=168) hekimin önerdiği süre kadar antibiyotik kullanımına devam ettiklerini belirtmişler. Bu oranların düşük kalması, antibiyotik kullanımı ile ilgili farkındalıklarının artırılmasının gerektiğini tespit etmişlerdir. Sağlık meslek grupları içinde yapılan bir çok çalışma öğrencilerin antibiyotik kullanma konusundaki farkındalıklarının artırılması gerektiğini ortaya koymaktadır (19).

SONUÇ

Katılımcıların büyük bölümünün AAK kullanımı konusunda yeterli bilgiye sahip olmalarına karşılık AİK ve AAK konusunda daha fazla eğitim almalarının gerektiği görülmüş ve aynı zamanda büyük bir bölümünün alternatif tedavilerle hastalıkları tedavi etmek istedikleri tespit edilmiştir. Alternatif tedavilerden ne anladıkları ve hangi yöntemleri kullandıklarının araştırılması gerekliliğinin önemi ortaya çıkmıştır ve bu konuda ek bilgilendirme eğitimlerinin verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Çalışmaya ek olarak alternatif tedavi yöntemlerini tercih etme sebepleri, bu yöntemlerin neler olduğu ve öğrencilerin bu yöntemleri konusundaki bilgilerinin doğruluğu ve yanlışlığı araştırılmalıdır.

Teşekkür

Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü Bölüm Başkanı Sayın Prof. Dr. Güler Cimate'ye akademik desteğinden dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Çıkar çatışması: Yazarlar tarafından çıkar çatışması olmadığı bildirilmiştir.

Finansal destek: Yazarlar tarafından finansal destek olmadığı bildirilmiştir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı, Üsküdar Üniversitesi Etik Kurulu'ndan alınmıştır.

Yazar Katkıları: Çalışma Konsepti/Tasarım- S.M.B.; Veri Toplama- S.M.B.; Veri Analizi/Yorumlama- S.M.B.; Yazı Taslağı- S.M.B.; İçeriğin Eleştirel İncelemesi- S.M.B.; Son Onay ve Sorumluluk- S.M.B.; Malzeme ve Teknik Destek- S.M.B.; Süpervizyon- S.M.B.

KAYNAKLAR

1. Akıcı A, Uğurlu MÜ, Gönüllü N, Oktay Ş, Kalaça S. Pratisyen hekimlerin akılcı ilaç kullanımı konusunda bilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi. *Sted.* 2002;11(7):253-7.
2. Buyuker SM, Odabasi G. Assessment of Knowledge and Behaviour of Pharmacy Services Students in Vocational School Of Health Services for Rational Drug Use. *EJMS.* 2018;3(3):28-33.
3. World Health Organization. The rational use of drugs. Report of Conference of Ex-perts. Nairobi, 1985. Geneva: World Health Organization; 1987. p.321.
4. Aydın M, Koyuncuoğlu CZ, Kılboz MM, Akıcı A. The Rational Use of Antibiotics in Dentistry: Review. *Türkiye Klinikleri J Dental Sci.* 2017;23(1):33-47.

5. Akıcı A. Basic principles of rational drug use and antibiotics. *Antibiyotikler ve Klinik Kullanımları Dergisi* 2012;1:1-13.
6. Niederman MS. Principles of appropriate antibiotic use. *International Journal of Antimicrobial Agents*. 2005;26(3):170-5.
7. Cagri Buke A, Ermertcan S, Hosgor-Limoncu M, Ciceklioglu M, Eren S. Rational antibiotic use and academic staff. *International Journal of Antimicrobial Agents*. 2003;21(1):63-6.
8. Hawkey PM. The growing burden of antimicrobial resistance. *Journal of Antimicrobial Chemotherapy*. 2008;62(1):1-9.
9. Gold HS, Pillai SK. Antistaphylococcal Agents. *Infectious Disease Clinics of North America*. 2009;23(1):99-131.
10. Bireller E, Dinç A, Şahin E, Ergen A, Çakmakoğlu B. Antibiyotiklerin Akılcı Kullanımının Ebeveynler Üzerinde Araştırılması. *DeneySEL Tıp Araştırma Enstitüsü Dergisi*. 2016;6(12):33-44.
11. İlhan MN, Durukan E, İlhan SA, Aksakal FN, Ozkan S, Bumin MA. Self-medication with antibiotics: questionnaire survey among primary care center attendants. *Pharmacoepidem Drug Safe*. 2009;18(12):1150-7.
12. Gul S, Ozturk DB, Yılmaz MS, Uz Gul E. Evaluation of public knowledge and attitudes regarding self medication with antibiotics in Ankara. *Türk Hij Den Biyol Derg*. 2014;71(3):107-12.
13. Pınar N. Ülkemizde ilaç harcamaları. *İÜ Tıp Fak Derg*, 2012;19(1):59-65.
14. Napolitano F, Izzo MT, Di Giuseppe G, Angelillo IF. Public Knowledge, Attitudes, and Experience Regarding the Use of Antibiotics in Italy. *PLoS ONE*. 2013;8(12):e84177.
15. Pirinçci E, Bozan T. Bir Üniversite Hastanesinde Çalışan Hemşirelerin Akılcı İlaç Kullanım Durumları. *Firat Tıp Dergisi*. 2016;21(3):129-36.
16. Unver Ulusoy T, Tanyel E. Knowledge Levels, Perceptions, Attitudes, and Behaviors Regarding Flu, Common Cold, Influenza Vaccine and Antimicrobial Usage Among Physicians Working at a University Hospital. *Klimik Dergisi*. 2017;30(2):71-7.
17. Kocyigit H, Akgoz AB, Bolat SM, Baykan Z. Evaluation of the Knowledge, Attitudes and Behaviours of the First-Year Medical Students at Erciyes University About Rational Antibiotic Usage. *Klimik Dergisi*. 2020;33(1):29-35.
18. Suaifan GARY, Shehadeh M, Darwish D, Darwish R, Al-lje H. A cross-sectional study on knowledge, attitude and behavior related to antibiotic use and resistance among medical and nonmedical university students in Jordan. *Afr J Pharm Pharmacol*. 2012;6(10):763-70.
19. Kukula O. Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Antibiyotik Kullanımının Değerlendirilmesi. *Ortadoğu Tıp Dergisi*. 2019;11(3):239-43.